

УДК 336.71.339

Арутюнян Світлана, Ітигіна Олена

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У
КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Розглянуто та проаналізовано місце та рейтинг України у європейському просторі за макроекономічними показниками страхової діяльності: страховими преміями на ринках Life– і non–Life страхування. Визначено відмінності у формуванні та сучасній практиці вітчизняного та європейського страхового бізнесу. Окреслено перспективи розвитку страхового ринку в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. Доведено, що страховий ринок України, пройшовши тривалий та складний шлях розвитку, має у теперішній час усі інфраструктурні складові для євроінтеграції. Визначено, що страховому ринку страхування України займає низьке місце за всіма показниками; виявлено, що у 2012 році відбулися деякі позитивні зміни у показниках розвитку страхового ринку України. Нацкомфінпослуг розробив оптимістичний прогноз розвитку страхового ринку України на 2013-2014 рр., але його виконанню зашкоджує стан інвестиційного клімату в Україні в цілому та недостатня інвестиційна привабливість вітчизняного страхового ринку.

Ключові слова: страховий ринок, Life–страхування, Non–Life–страхування, євроінтеграція.

Арутюнян Светлана, Итыгина Елена

**ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА УКРАИНЫ
В КОНТЕКСТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ**

Рассмотрены и проанализированы место и рейтинг Украины в европейском пространстве по макроекономическим показателям страховой деятельности: страховым премиям на рынках Life– і non–Life страхования. Определены отличия в формировании и современной практике отечественного и европейского страхового бизнеса. Очерчены перспективы развития страхового рынка Украины в контексте евроинтеграционных процессов. Доказано, что оценка конкурентного потенциала рекреационной системы региона является исходной базой для принятия управленческих решений по

формированию, содержания, развития и максимизации результатов его использования. Обосновано, что эффективное использование конкурентного потенциала является залогом достижения высокого уровня конкурентоспособности рекреационной системы, поэтому на основе существующих наработок были усовершенствованы методические подходы к анализу составляющих совокупного и оценки конкурентного потенциала рекреационной системы региона, описана авторская методика.

Ключевые слова: страховой рынок, Life-, non-Life страхование, евроинтеграция.

Harutyunyan Svetlana, Itygina Elena

INSURANCE MARKET PROSPECTS OF UKRAINE TO THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS

Reviewed and analyzed the location and rating of Ukraine in the European space on macroeconomic indicators of insurance: insurance premiums in the markets Life-i non-Life insurance. Identified differences in the formation and the modern practice of domestic and European insurance business. Outlines the prospects for the development of the insurance market of Ukraine in the context of European integration processes. Proved that Ukraine's insurance market, having a long and difficult way of development, has at present all infrastructure components for integration. Determined that the insurance market of Ukraine insurance covers low ranking on all counts; found that in 2012, there have been some positive developments in terms of the insurance market of Ukraine. Natskomfinposluh developed an optimistic forecast of the insurance market of Ukraine for 2013-2014 years., But its implementation affect the investment climate in Ukraine in general and lack of investment attractiveness of the domestic insurance market.

Keywords: insurance market, Life-, non-Life Insurance, European integration.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проблеми євроінтеграції в теперішній час є головною темою, яка займає думки різних верст населення країни. Активні обговорення точаться, перш за все, навколо політичних рішень загального характеру. Між тим, розвиток фінансового ринку України, як і фінансового ринку будь якої країни, знаходиться під впливом таких системо-утворюючих процесів,

як глобалізація та інтеграція, що потребує наукового осмислювання та доведення досліджень до практичних рекомендацій. Стосовно перспектив розвитку страхового ринку, як складової частини фінансового ринку, то для вітчизняної економіки зазначені процеси безумовно мають прояв у формі євроінтеграції.

Євроінтеграція є об'єктивним процесом поступового наближення та взаємопроникнення близьких за рівнем розвитку країн та формування на цій основі спільного політичного, економічного, торговельного та фінансового і валютного простору. Найбільш загальні теоретичні відображення економічної інтеграції у свій час призвели до появи таких концепцій, як „Європа змінних геометрій”, „Європа концентричних кіл”, „Різношвидкісної Європи” тощо. Ці наукові ідеї були обумовлені різними етапами та різним рівнем зрілості та проявів інтеграційних процесів. Важлива роль у цих концепціях відводиться фінансово-кредитній системі, до якої належать страхова система. На теперішній час наукове завдання для вітчизняних дослідників полягає у розробці більш конкретних та практичних питань, до яких належать проблеми євроінтеграції страхового ринку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань напрямків та шляхів розвитку страхового сегменту фінансового ринку в Україні займаються різні вчені економісти та практики страхового бізнесу, серед яких Н.Н. Внукова, В.Д. Базилевич, В.Г. Баранова, С.С. Осадець, Т.М. Артюх, О.О. Гаманкова, О.М. Залетов, В.М. Фурман та багато інших. Вітчизняні дослідники звертаються до окремих порівнянь української та європейської практики страхової діяльності, але проблема розвитку страхового ринку України через призму європейської інтеграції досі не була у фокусі інтересів науковців.

Цілі статті. Мета статті полягає, по-перше у з'ясуванні реальної ситуації, тобто виявленні ступені зрілості страхового ринку України з точки зору розвитку ринків країн Європи, визначенні місця України на європейському страховому ринку, співставленні діючих в Україні та досягнутих країнами Європи стандартів страхової діяльності, та по-друге, окресленні можливих перспектив євроінтеграційного розвитку вітчизняного страхового ринку.

Виклад основного матеріалу. Європейський страховий ринок має давню та багату історію. Якщо не занурюватися в далеке минуле, а

звернутися до тих явищ, що мають сучасне існування, то можна зазначити, що вже у XVII столітті в багатьох європейських країнах виникли акціонерні страхові товариства. Серед них створене в 1602 році Голандсько–Остіндське товариство та невдовзі створені товариства Англії, Німеччині та Франції, які здійснювали морське страхування та страхування на випадки пожежі. Головну роль у морському страхуванні з давніх часів грає Англія. Досить сказати, що прийнятий членами асоціації „Лондонський Ллойд” формуляр договору морського страхування – так званий підписний формуляр Ллойда, у своїх окремих положеннях дотепер застосовується у міжнародній практиці. Показово й те, що прийнятий у 1774 році закон про страхування життя і сьогодні залишається у складі чинного законодавства Англії. Подальше впровадження страхування пов’язане з періодом інтенсивного розвитку капіталізму, що призвело до формування масштабного розгалуженого страхового ринку Європи зі сталими міжнародними зв’язками, щорічно зростаючими темпами надходжень страхових премій, вищими ніж темпи зростання валового внутрішнього продукту. У третє тисячоліття європейський страховий ринок увійшов як одна з найбільш розвинених та ефективних сфер діяльності.

Що стосується історії розвитку страхового ринку України, то до набуття Україною статусу незалежної держави страхування здійснювалось згідно з економічними, соціальними та правовими умовами, що існували у відповідний період у Київській Русі, царській Росії, а згодом у колишньому СРСР.

З початку 90-х років відбулися політичні та економічні зміни світового масштабу. Україна отримала незалежність та стала на шлях ринкових перетворень, неодмінною складовою яких є функціонування фінансового ринку, важливим елементом якого є страховий ринок.

На сьогоднішній день страховий ринок України має власну історію, за час ринкової трансформації країни сформовані та продовжують розвиватись усі атрибути страхового бізнесу, які притаманні розвинутих європейським країнам – законодавча, регулююча та наглядова інфраструктура, страхові об’єднання, перестраховальна та міжнародна страхова діяльність, система навчання, тощо.

Звернемося тепер до з’ясування питання, яке ж місце займає Україна у європейському просторі за показниками страхової діяльності.

Показник мінімального статутного капіталу страховика, який безпосередньо впливає на фінансову стійкість страхової компанії та її конкурентноспроможність складає в Україні грошовий еквівалент 1 млн. EURO для страховиків з ризикованих видів страхування та грошовий еквівалент 1,5 млн. EURO для страховиків зі страхування життя. Між тим, вимоги до мінімальних статутних капіталів в країнах ЄС приблизно в 4 - 6 разів більше ніж у нас. Ще більша різниця спостерігається у обсягах активів, які мають найбільші страхові компанії Європи та України. Так на 1.01.2011 страхова компанія JNG Group з Нідерландів мала активи на суму 1665 млрд.\$, AXA Group (Франція) – 981 млрд.\$, Allianz(Німеччина) – 838 млрд.\$, а вітчизняні страхові компанії, такі як Лемма – 0,19 млрд.\$, Оранта – 0,14 млрд.\$, ІНГО Україна – 0,06 млрд.\$, Уніка – 0,05 млрд.\$ відповідно [1, с. 19].

Загальний обсяг вітчизняного страхового ринку за збором страхових премій у 2010 році дорівнював 2,9 млрд.\$ при обсягах страхового ринку Західної Європи 1524,7 млрд.\$, а країн Центральної та Східної Європи 88,3 млрд.\$.

Таким чином, страховий ринок України займав 0,18% європейського страхового ринку та 3,29% страхового ринку Центральної та Східної Європи. До речі, на світовому ринку страхування, обсяг якого за збором страхових премій складав 4324,2 млрд.\$, Україна за даними 2010 року займала частку у 0,07%.

Частина страхових премій у ВВП України у 2010 році склала 2,11%, тоді як в країнах G7, до складу якої входять чотири найбільш потужні країни Західної Європи, а саме – Велика Британія, Німеччина, Франція та Італія, вона досягає 8,77%.

На жаль, за два десятиріччя функціонування страхового ринку України споживачі страхових послуг не отримали забезпечення страховими послугами навіть на рівні останніх років існування СРСР, коли питома вага страхування в ВВП досягла 2,5% і переважною частиною в ній було страхування життя. В 2010 році ці показники в Україні відповідно лише 2,1%, в тому числі зі страхування життя – 0,1% [3].

Вітчизняний науковець О.О. Гаманкова розглядала рейтинг України між країнами світу на ринку страхування у 2010 році, зробивши акцент на показники, що відображають місце вітчизняного ринку страхування за розміром страхових премій на душу населення. Так, за розміром страхових премій на душу населення в цілому по

ринку в обсязі 64\$ Україна посідала 74-те місце серед 88 країн світу, по ринку Non-Life з преміями в обсязі 61,5\$ ми мали 76 місце, а на ринку Life, де страхові премії були зовсім мізерними і склали 2,5\$ на душу населення, – 86 місце з 88 країн світу [2,с.10].

Стосовно проблеми з'ясування місця України серед країн Європи, то дані, приведені дослідником, дають можливість зробити маловтішні висновки. Так, якщо за розміром обсягів страхових премій в цілому Україна мала 24-те місце із 32 країн та випереджала Словаччину, Румунію та деякі інші країни, то на ринку Life вона займала лише 31 місце. Але найбільш негативну картину має ситуація з показниками страхових премій на душу населення. На жаль, вітчизняний ринок за цим показником займає 32-ге місце з 32 країн, як на ринку в цілому, так і на ринках Non-Life та Life. Для порівняння, якщо по ринку в цілому премії на душу населення в Україні досягли 64\$, то середнє значення по Європі – 1839,1\$ (середнє значення по Африці – 60,6\$). На ринку Non-Life премії на душу населення склали 61,5\$, а середнє значення по Європі – 740,3\$. І, нарешті, ринок Life дає таку картину: 2,5\$ в Україні – страхова премія на душу населення и 1098,8\$ – середнє значення по Європі. Якщо взяти до уваги, що премії зі страхування життя значною мірою складаються не з премій за добровільними довгостроковими договорами, а з премій за договорами страхування життя позичальників кредитів, то стає зрозуміло, який довгий шлях має пройти Україна для наближення до європейських стандартів в галузі страхування життя.

Розглянемо далі, які зміни відбулися на світовому ринку страхування в останні два роки та чи відбулися зміни у місці України серед країн світу. Відома швейцарська перестраховальна компанія Swiss Re опублікувала звіт Sigma 3/2013 „World insurance in 2012: Progressing on the long and winding road to recovery”. Численні дані оцінки та прогнози, які містяться у звіті, дають можливість спробувати виявити тренд у розвитку вітчизняного ринку, що відображено у складених авторами таблицях 1,2 та 3.

Як бачимо, лідером залишаються США із часткою, яка збільшилась до 27,55%. Європейські країни показали як зниження, так і деяке зростання. Серед країн, у яких відбулося зростання – Росія, Білорусія, Україна та інші. Україна зайняла 50-те місце (проти 49 у 2011 р.) з показником 3,047 млрд.\$ і часткою 0,07%, що за абсолютним

розміром демонструє певне зростання проти 2,9 млрд.\$ у 2010 році, але частка на ринку, як і раніше мізерна, хоча у 2012 році проти 2011 року відбулося помітне зростання на 6,8%.

Таблиця 1

Місце України серед країн світу(88 країн) за обсягами страхових премій у 2011 – 2012рр.[5, с.29]

Місце у 2012	Місце у 2011	Країна	Премія 2012, млн.\$	Зміни 2012/2011, в % з урахуванням інфляції	Частки світового ринку 2012, в %	Частки світового ринку 2011, в %
1	1	США	1270884	1,9	27,55	26,22
2	2	Японія	654112	7,9	14,18	14,26
3	4	Великобританія	311418	-2,1	6,75	6,95
4	6	Китай	245511	5,2	5,32	4,83
5	4	Франція	242459	-5,5	5,26	5,94
6	5	Німеччина	231908	0,3	5,03	5,34
7	7	Італія	144218	-5,7	3,13	3,49
10	10	Нідерланди	100342	-2,5	2,18	2,41
23	25	Люксембург	29263	32,6	0,63	0,51
24	19	Росія	26027	14,8	0,56	0,94
25	24	Фінляндія	25841	6,1	0,56	0,55
50	49	Україна	3047	6,8	0,07	0,07
63	65	Казахстан	1419	14,7	0,03	0,03
88	–	Білорусія	520	15,2	0,01	(–)

Певні позитивні зміни в Україні відбулися на ринку Life (таблиця 2).

Дані таблиці свідчать, що за останній рік Україна покращила свої позиції на світовому ринку страхування життя, продемонструвавши високі темпи зростання, а саме 47% і підвищення питомої ваги даного виду страхування на вітчизняному ринку до 8,2% та деяку позитивну динаміку у розміщенні серед країн світу(72-ге місце проти 76 у 2011 році). Але частка країни на світовому ринку складає 0,01% та залишається мізерною і частка ринку Life в Україні аж ніяк не відповідає європейським та світовим стандартам.

Що стосується ринку Non-Life, тобто ризикового страхування, то дані складеної авторами таблиці наочно свідчать, що будь-яких помітних змін у місці країни на світовому ринку та її руху до

стандартів розвинутих країн не відбулося (дивись таблицю 3).

Таблиця 2

Місце України серед світових ринків Life – страхування (88 країн) у
2011–2012рр. [5, с.30]

Місце у 2012	Місце у 2011	Країна	Премія 2012, млн.\$	Зміни 2012/2011, в % з урахуванням інфляції	Частка сегменту на локальному ринку, %	Частки світового ринку 2012, %	Частка світового ринку 2011,%
1	1	США	567756	2,3	44,7	21,66	20,46
2	2	Японія	524372	9,2	80,2	20,01	19,97
3	3	Великобританія	205918	-3,0	66,1	7,86	8,00
4	4	Франція	149346	-6,6	64,7	5,7	6,65
5	5	Китай	141208	-0,2	57,5	5,39	5,12
6	6	Німеччина	106411	-1,1	45,9	4,06	4,33
7	7	Італія	93273	-6,6	64,7	3,56	4,00
43	43	Туреччина	1742	6,8	16,0	0,07	0,06
44	48	Росія	1732	45,8	6,7	0,07	0,05
67	73	Казахстан	352	63,7	24,8	0,01	0,01
72	76	Україна	249	47,0	8,2	0,01	0,01
88	–	Білорусія	25	23,0	14,9	0,00	(–)

Розглянувши місце України на європейському та світовому ринку страхування, з'ясувавши існування суттєвих відмінностей у склавшихся параметрах та пропорціях на вітчизняному ринку та стандартах європейського ринку страхування, можна зрозуміти, які складні та довготермінові завдання постають перед державою в цілому, Нацкомфінпослуг та всіма учасниками страхового ринку на шляху євро інтеграції. Формат статті не дає можливості розглянути конкретні напрямки процесу наближення практики страхової діяльності України до норм європейського ринку, який, до речі, перебуває у стані постійного розвитку, адаптації до сучасних змін, викликів різного походження. Такі напрямки стосуються діяльності регулятора, стану законодавства, лімітів відшкодування з нещасних випадків, страхової оцінки життя громадян України, трактування деяких термінів, використання мережі Internet, організації медичного страхування, тощо. Певним кроком на шляху цілеспрямованого руху України до європейського страхового простору повинна стати реалізація Концепції розвитку ринку небанківських фінансових послуг на 2013-2014 роки, розробленої Нацкомфінпослуг України. Згідно з Концепцією активи страховиків можуть збільшитися до 80

млрд. грн.(на 1 січня 2013 вони становили 56 млрд. грн.), в тому числі інвестиції в економіку України – до 5 млрд. грн. Частка чистих страхових премій у ВВП зростає згідно з прогнозом з 1,4% до 2%.

Таблиця 3

Місце України серед світових ринків Non-Life (81 країна) У 2011-2012рр. [5, с.31]

Місце у 2012	Місце у 2011	Країна	Премія 2012, млн.\$	Зміни 2012/2011, в % з урахуванням інфляції	Частка сегменту на локальному у ринку, %	Частки світового Ринку 2012, %	Частка світового Ринку 2011,%
1	1	США	703128	1,6	55,3	35,3	33,89
2	3	Японія	129740	3,0	19,8	6,51	6,64
3	2	Німеччина	125497	1,6	54,1	6,3	6,67
4	4	Великобританія	105500	-0,3	33,9	5,3	5,56
5	6	Китай	104302	13,6	42,5	5,24	4,44
6	5	Франція	93112	2,0	38,4	4,68	5,00
7	7	Нідерланди	71005	-4,2	70,8	3,57	4,05
10	9	Італія	50945	-3,9	35,3	2,56	2,82
14	15	Швейцарія	27376	2,2	45,2	1,37	1,45
15	12	Росія	24296	13,1	93,3	1,22	2,14
47	47	Україна	2798	4,2	91,8	0,14	0,15
63	61	Казахстан	1067	4,3	75,2	0,05	0,05
81	–	Білорусія	495	14,9	95,1	0,02	(–)

Іноземні інвестиції в страховий ринок України до 2015 року можуть зрости з 5 млрд. грн. до 7 млрд. грн.(зростання на 40%) за умови участі страховиків у пенсійному та обов'язковому медичному страхуванні. Концепцією передбачено, що кількість учасників накопичувального пенсійного забезпечення до 2015 року збільшиться до 7,4 млн. осіб(у 12,6 рази більше, ніж на 1 січня 2013 року).

За прогнозом Комісії, до 2015 року кількість учасників цього ринку скоротиться з 131 до 65, тоді як загальна вартість пенсійних фондів зростає з 1,7 млрд. грн. (на 1 січня 2013 року) до 7,1 млрд. грн.

Крім того, охоплення населення такими соціальними видами страхування, як ОСАЦВ до 2015 року за прогнозом регулятора збільшиться з 88% до 96%, КАСКО – з 4% до 10%, добровільне медичне страхування – з 3% до 7%, довгострокове страхування життя – з 1% до 3%, страхування туристів – з 9% до 15%, страхування майна громадян – з 2% до 5%.

Нацкомфінпослуг також прогнозує збільшення розміру

страхових платежів на душу населення з 500 грн. до 800 грн.[4, с. 21].

Прогноз державних фахівців викликає певний оптимізм, але наскільки він реальний? Такий вагомий поштовх можливий лише за умови реального зростання іноземних інвестицій. Чи є країна досить привабливою для іноземних інвестицій? Вже згадувана швейцарська компанія Swiss Re здійснювала оцінки інвестиційної привабливості страхових ринків країн, що розвиваються. Згідно результатів дослідження за критеріями потенціалу розвитку, а саме: часткою страхових премій на душу населення (не більше 91,5\$); прогнозами Світового Банку щодо темпів приросту ВВП (більше 37%); чисельністю населення (більше 40 млн.) Україна належить до країн з найвищим ступенем привабливості. За масштабами страхового ринку (в інтервалі від 1 до 10 млрд.\$) – до країн з середнім ступенем привабливості. Це – обнадійливі обставини. Проте за рейтингом Світового Банку щодо простоти, комфортності ведення бізнесу Україна перебуває у складі країн з найнижчими показниками. Неоднорідна структура ринкового середовища, неналежний рівень прозорості ринку, рейдерство, брак розгорнутої офіційної інформації стосовно діяльності кожної окремої страхової компанії, відсутність ефективної системи державного регулювання та нагляду – ось головні чинники, які вплинули на рейтинг українського страхового ринку у баченні Світового Банку [2, с. 11-12].

Також серед негативних факторів, які обумовили рейтинг українського страхового ринку, є те, що Україна сприймається як вкрай корумпована країна світу. Прикладом корупції, а також відсутності ефективної діючої системи державного нагляду може слугувати той факт, що нещодавно Генеральна прокуратура України в ході перевірки діяльності Нацкомфінпослуг виявила факт виплати відшкодувань однією з крупних страхових компаній у розмірі 220 млн. грн. на користь двох підприємств. Страхова виплата була проведена за даними, Генпрокуратури, за нібито страхові випадки – пожежі в Дніпропетровську, а також по виплаті цією ж страховою компанією фізичним особам страхових відшкодувань більш ніж 8 млн. грн. Під час перевірки достовірності зазначених страхових випадків було встановлено, що насправді ніяких пожеж не було, а зазначені фізичні особи ніякого страхового відшкодування не отримували і договори страхування не підписували. Зазначені документи були підроблені

посадовими особами страхової компанії, внаслідок чого страхові виплати були видані підставним особам незаконно.

Такі умови діяльності у страховому секторі України сформували недостатньо привабливий імідж країни, а формування привабливого інвестиційного клімату в Україні постає невідкладним завданням та умовою просування її страхового ринку на шляху євроінтеграції.

Висновки та перспективи подальших досліджень:

Страховий ринок України, пройшовши тривалий та складний шлях розвитку, має у теперішній час усі інфраструктурні складові для євроінтеграції. На світовому ринку страхування України займає низьке місце за всіма показниками. За показниками страхових премій на душу населення Україна займає 32-ге місце серед країн Європи. У 2012 році відбулися деякі позитивні зміни у показниках розвитку страхового ринку України. Нацкомфінпослуг розробив оптимістичний прогноз розвитку страхового ринку України на 2013-2014 рр., але його виконанню зашкоджує стан інвестиційного клімату в Україні в цілому та недостатня інвестиційна привабливість вітчизняного страхового ринку. Проблеми просування України до країн ЄС потребують наукового обґрунтування, доведеного до практичних рекомендацій стосовно розвитку страхового ринку України, конкретизації завдань окремих видів страхування, удосконаленню законодавчої бази, підвищенню стандартів страхового бізнесу.

Література

1. Вплив глобалізації на розвиток банківської системи України / Л.В. Кузнєцова.- Одеса; Вид-во «Атлант», 2011. – 517 с.
2. Гаманкова О. Страховий ринок України в глобальному страховому просторі / О.Гаманкова // Страхова справа. – 2012. – №2(46). – С.8-12.
3. Обсяг іноземних інвестицій в страховий сектор України до 2015 року може зрости до 7 млрд. грн. // Страхова справа. – 2013. – №2(50). – С.21.
4. Стейб Д., Путайя М. Огляд глобального ринку страхування в 2012 році / Д.Стейб, М.Путайя // Страхова справа. – 2013. – №2(50). – С.28-31.
5. Страховик виплатив 220 млн. грн. за фіктивні пожежі в Дніпропетровську не викликавши підозри у Нацкомфінпослуг //

Страхова справа. – 2013. – №2(50). – С.22.

6. Страхування: підручник / С.С. Осадець. – Вид.2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЄУ, 2002. – 599 с.

1. Vplyv globalizaciyi na rozvytok bankivs'koyi sy'stemy` Ukrayiny` / L.V. Kuznyeczova.- Odesa; Vy`d-vo «Atlant», 2011. – 517 s.

2. Gamankova O. Strahovy`j ry`nok Ukrayiny` v global`nomu strahovomu prostori / O.Gamankova // Strahova справа. – 2012. – #2(46). – S.8-12.

3. Obsyag inozemny`x investy`cij v strahovy`j sektor Ukrayiny` do 2015 roku mozhe zrosty` do 7 mlrd. grn. // Strahova справа. – 2013. – #2(50). – S.21.

4. Stejb D., Putajya M. Oglyad global`nogo ry`nku strahuvannya v 2012 roci / D.Stejb, M.Putajya // Strahova справа. – 2013. – #2(50). – S.28-31.

5. Strahovy`k vy`platy`v 220 mln. grn. za fikty`vni pozhezhi v Dnipropetrovs`ku ne vy`kly`kavshy` pidozry` u Naczkomfinposlug // Strahova справа. – 2013. – #2(50). – S.22.

6. Страхування: підручник / С.С. Осадець. – Вид.2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЄУ, 2002. – 599 с.

Рецензент: Балджи М.Д., д.е.н., професор кафедри економіки та управління національним господарством Одеського національного економічного університету.

23.04.2014

УДК 336:338.27:658.29

Васильев Александр, Тупко Ольга

ДИНАМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ БЕЗУБЫТОЧНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОГО ПРОЕКТА

В статье основные понятия и формулы традиционного статического анализа безубыточности производства обобщены на динамический случай, когда учитывается падение стоимости денег во времени. Авторами выведена достаточно универсальная формула динамической точки безубыточности с учетом налогов и отчислений на амортизацию оборудования для рентного потока платежей инвестиционного проекта. Аналогичная формула получена также для